

KONSTITUTSIYA DAVLATNING ASOSIY QONUNI

Qaxxorov Shoxruz Oybek o'g'li

TDYU huzuridagi Samarqand viloyat

akademik litsey o'quvchisi

Telefon: +998 (94) 228-95-65

E-mail: qaxxorovshaxrusbek@gmail.com

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada Konstitutsiyaning mohiyati, uning davlat va jamiyat hayotidagi ahamiyati, shuningdek, fuqarolar huquqlari va erkinliklarini kafolatlashdagi roli haqida so'z yuritiladi. Konstitutsiya davlatning asosiy qonuni sifatida qonun ustuvorligini ta'minlash, hokimiyat bo'linishini tartibga solish va fuqarolar huquqlarini himoya qilishning kafolati ekanligi tahlil qilinadi. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga alohida e'tibor qaratilib, unda mustaqillik, tenglik va ijtimoiy himoya tamoyillarining aks etgani ta'kidlanadi. Maqola Konstitutsiyaning davlat barqarorligi va jamiyat rivojidadagi hal qiluvchi o'rnini ochib beradi.*

***Kalit so'zlar:** davlat tuzilishi, huquqiy asos, ijtimoiy himoya, davlat suvereniteti, jamiyat barqarorligi, demokratik tamoyillar, huquqiy tizim, siyosiy boshqaruv, davlat organlari, milliy huquq, fuqarolik jamiyati.*

KIRISH

Konstitutsiya har bir davlatning mustahkam huquqiy poydevori bo'lib, u jamiyat va davlat hayotining barcha sohalarini tartibga soluvchi asosiy qoidalarni o'zida mujassamlashtiradi. Davlat suvereniteti, fuqarolar huquqlari va erkinliklari, qonun ustuvorligi kabi muhim tamoyillar aynan Konstitutsiyada o'z aksini topadi. Konstitutsiya davlatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy tizimini belgilab, fuqarolar va davlat o'rtasidagi huquqiy munosabatlarning asosiy kafolati sifatida xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan bo'lib, u davlat mustaqilligining mustahkam huquqiy asosini yaratdi. Mazkur hujjat xalqimizning milliy qadriyatlari, demokratik tamoyillar va inson huquqlariga sadoqatini aks ettiradi. Ushbu maqolada Konstitutsiyaning ahamiyati, uning asosiy tamoyillari va O'zbekistonning rivojlanishidagi o'rnini haqida so'z yuritiladi.

Konstitutsiya – har bir davlatning huquqiy asosini belgilovchi, jamiyat va davlat hayotidagi eng muhim prinsiplar va tartib-qoidalarni o'zida mujassamlashtirgan asosiy hujjatdir. U davlat tuzilishi, hokimiyat bo'linishi, fuqarolarning asosiy huquq va erkinliklari hamda majburiyatlarini belgilab beradi.

Konstitutsiya davlat va jamiyat o'rtasidagi huquqiy munosabatlarni tartibga soladi. U fuqarolarga kafolatlangan huquq va erkinliklarni ta'minlaydi va davlat hokimiyatining cheklanganligini belgilaydi. Bu hujjat qonun ustuvorligi tamoyilini amalga oshirishning kafolati hisoblanadi.

Davlatning tuzilishi va hokimiyat bo'linishi - Konstitutsiya davlat hokimiyati qanday shakllanishini va qanday faoliyat yuritishini belgilaydi. Masalan, ko'pchilik mamlakatlarda hokimiyat qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyatlariga bo'linadi. Bu tizim hokimiyatni suiiste'mol qilishning oldini olishga xizmat qiladi.

Fuqarolar huquqlari va erkinliklari - Konstitutsiya fuqarolarning asosiy huquqlari, masalan, soʻz erkinligi, din erkinligi, taʼlim olish huquqi va boshqa huquqlarni kafolatlaydi. Shu bilan birga, unda fuqarolarning davlat oldidagi majburiyatlarini ham belgilab qoʻyilgan.

Qonun ustuvorligi - Konstitutsiya jamiyatda qonun ustuvorligini taʼminlashning asosiy kafolatidir. Uning normalari barcha uchun, jumladan, davlat organlari va mansabdor shaxslar uchun majburiy hisoblanadi.

Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan va u davlatimiz mustaqilligining asosiy huquqiy kafolati hisoblanadi. Oʻzbekiston Konstitutsiyasi quyidagi prinsiplarni oʻz ichiga oladi:

Mustaqillik va suverenitet: Oʻzbekiston davlatining mustaqilligini va xalq hokimiyatini tan oladi.

Fuqarolar tengligi: Tili, dini, irqi, jinsi va boshqa belgilardan qatʼi nazar, barcha fuqarolar teng huquqlarga ega.

Ijtimoiy himoya: Konstitutsiya aholining ijtimoiy himoyasini taʼminlashga qaratilgan qoidalarni oʻz ichiga oladi.

Oʻzbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi - 2023-yil 30-aprel kuni umumxalq referendumini natijasida Oʻzbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi qabul qilindi. Ushbu hujjat xalqning irodasi va zamonaviy ehtiyojlariga mos ravishda qayta ishlab chiqilgan.

Yangi Konstitutsiyada quyidagi muhim yangiliklar oʻz aksini topdi: “Inson – jamiyat – davlat” tamoyili: Bu tamoyil inson huquqlari va manfaatlarini barcha sohalarda birinchi oʻringa qoʻyadi.

Fuqarolar huquq va erkinliklarining kengayishi: Taʼlim olish huquqi, tibbiy yordamdan foydalanish huquqi va mehnat sharoitlarini yaxshilash boʻyicha yangi kafolatlar kiritildi.

Prezidentlik muddati va vakolatlari: Prezidentlik muddati besh yildan yetti yilga uzaytirildi, biroq ketma-ket ikki martadan ortiq prezidentlik qilish imkoniyati cheklangan.

Ijtimoiy himoya va adolat tamoyillari: Aholining ehtiyojmand qatlamlarini qoʻllab-quvvatlashga doir yangi mexanizmlar joriy qilindi. 2023-yilda qabul qilingan yangi Konstitutsiyaga asosan, nogironligi bor fuqarolar uchun mehnat qilish huquqining kengaytirilgani va ularga ish topishda qulay sharoitlar yaratilganligi misol qilib keltirilishi mumkin.

Ekologik masʼuliyat: Atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikka alohida eʼtibor qaratildi. 2023-yilgi Konstitutsiya asosida yangi ekologik strategiya

ishlab chiqilib, unda suv resurslaridan foydalanish va cho‘llanishga qarshi kurash chora-tadbirlari belgilab qo‘yilgan.

XULOSA

Konstitutsiya davlat va jamiyat hayotining ajralmas qismi bo‘lib, uning normalariga rioya qilish davlatni rivojlantirish va xalq farovonligini ta‘minlashning muhim sharti hisoblanadi. Har bir fuqaro Konstitutsiyani hurmat qilishi va uning normalariga amal qilishi kerak, chunki bu jamiyatda tinchlik va barqarorlikni saqlashning asosiy omilidir. Konstitutsiya har bir davlatning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorligini ta‘minlashda asosiy huquqiy hujjat sifatida xizmat qiladi. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi nafaqat davlat mustaqilligini mustahkamlash, balki fuqarolarning huquq va erkinliklarini kafolatlash, ijtimoiy himoya tizimini shakllantirish va ekologik xavfsizlikni ta‘minlash borasida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Yangi tahrirdagi Konstitutsiyaning qabul qilinishi zamonaviy ehtiyojlar va xalq irodasiga mos keluvchi yondashuvlarni aks ettiradi. Bu hujjat nafaqat davlatning hozirgi bosqichdagi rivojlanishiga, balki uning uzoq muddatli barqarorligiga xizmat qiladigan ishonchli poydevor sifatida maydonga chiqdi. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi dunyoda huquqiy davlat qurish tajribasining yorqin namunasi. Ushbu hujjat milliy qadriyatlar va xalqaro standartlar uyg‘unligida shakllanib, jamiyatning barcha sohalarida barqarorlikni ta‘minlashning kalitidir. Kelajakda Konstitutsiya asosida amalga oshiriladigan islohotlar va rivojlanish jarayonlari xalq farovonligini oshirish va davlatning xalqaro maydondagi obro‘-e‘tiborini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi. Shu bois, Konstitutsiya barcha fuqarolar uchun nafaqat huquqiy qo‘llanma, balki milliy g‘urur ramzi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 1992.
2. Karimov I.A. O‘zbekistonning o‘z istiqloq va taraqqiyot yo‘li. – Toshkent: O‘zbekiston, 1993.
3. Bobojonov O.B. Davlat va huquq nazariyasi. – Toshkent: Adolat, 2010.
4. Xudoyberganov R.X., To‘raqulov M. Konstitutsiyaviy huquq asoslari. – Toshkent: Akademiya, 2015.
5. Normatov R., Sodiqov I. O‘zbekiston Konstitutsiyasining huquqiy asoslari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2018.
6. Shomurodov F. Konstitutsiya va huquqiy islohotlar. – Toshkent: Adolat, 2020.
7. O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi rasmiy veb-sayti – www.minjust.uz
8. Mahmudov R., Qodirov H. Davlat boshqaruvi va konstitutsiyaviy tamoyillar. – Toshkent: Ilm Ziyos, 2019.
9. Sharqshunoslik institutining huquqiy tadqiqotlari – www.sharq.uz